

LUNDS
UNIVERSITET

Riktlinjer vid betygsnämnders sammansättning inklusive jävssituationer

Typ av styrdokument: Riktlinjer

Definition av typen av styrdokument:

- Fastställer hur någon ska eller bör handla inom det område riktlinjerna omfattar. En ska-regel ska följas medan en bör-regel mer har karaktären av en stark rekommendation som innebär att man undantagsvis kan göra på något annat sätt.
- Gäller vanligen tills vidare.

Beslutsfattare: LTH:s forskarutbildningsnämnd

Beslutsdatum: 2025-01-15

Diarienummer: STYR 2025/437

Ikraftträdande: 2025-01-15

Giltighetstid: Tills vidare

Ersätter dokument: Riktlinjer gällande utbildning på forskarnivå vid
Lunds Tekniska Högskola Dnr. 2023/691

Ansvarig organisatorisk enhet: LTH:s kansli

Ansvarig handläggare: Koordinator Maria Bajuk, Internationella
avdelning, LTH

Kort beskrivning: Riktlinjer vid betygsnämnders sammansättning
inklusive jävssituationer

LTH
LUNDS TEKNISKA
HÖGSKOLA

2025-01-15

STYR 2025/437
Ersätter STYR 2023/691

Forskarutbildningsnämnden

Riktlinjer vid betygsnämnders sammansättning inklusive jävssituationer

Detta dokument klargör hur Forskarutbildningsnämnden ser på betygsnämnders sammansättning inklusive jävssituationer.

Huvudhandledaren lägger vid beredningsmötet tillsammans med institutionens studierektor fram ett förslag till opponent och betygsnämnd för en disputation samt "Statements" från opponent, betygsnämnd och suppleanter.

Institutionens studierektor för forskarutbildningen (FU-studierektor). Om handledare är studierektor träder prefekten in. I de fall institutionens studierektor har förhinder träder prefekt/ ställföreträdande prefekt in.

Förslaget granskas av en grupp FU-studierektorer och en Forskarutbildningsledare (FU-ledare) i disputationssystemet.

Vid denna i disputationssystemets granskning ska gruppen ha tillgång till anmälan av disputation innehållande följande bilagor

1. Underskrivet protokoll från beredningsmöte
2. "Statements" från opponent, betygsnämnd och suppleanter
3. Avhandling- preliminär version
4. Information om respondentens bidrag till ingående arbeten
5. ISP+ yttrande
6. Populärvetenskaplig sammanfattning på svenska eller engelska (granskas av institutionens studierektor).

Om väsentliga delar inte är färdigställda skall doktoranden och handledaren förklara att det finner det rimligt att de blir klara i tid. Vid väsentlig ändring av betygsnämnd efter att anmälan av disputation lämnats in, bereds ett nytt beredningsprotokoll med ändringen. Detta gäller fram till att anmälan godkänts. Efter att anmälan har godkänts så ska ändringarna anmälas och detta godkänns därefter av aktuell FU-ledare.

FU-ledaren fattar, på delegation, beslut om betygsnämnders sammansättning och forskarutbildningsnämnden (FUN) får vid kommande sammanträde kännedom om vilka betygsnämnder som beslutats.

Ersättare vid förhinder

I de fall FU-ledare har förhinder träder annan utsedd FU-ledare in.

Samma jävsregler gäller för opponent vid licentiatseminarium som vid disputation.

Betygsnämnd och opponент

Betygsnämnden består av tre ledamöter och (minst) en ersättare. Fem ledamöter är tillåtet men bör användas endast i speciella fall. Det förutsätts att ledamöter har tillräcklig kompetens för att kunna avgöra kvalitén på en avhandling och disputation. Även om en enskild ledamot inte behärskar varje del av avhandlingen in i minsta detalj ska den samlade betygsnämnden kunna bedöma avhandlingen i sin helhet.

Opponenten

- ska inneha doktorsexamen
- får inte vara verksam vid den egna fakulteten eller institutionen, om inte särskilda skäl föreligger

Betygsnämnd

- Ledamot och suppleant ska inneha doktorsexamen
- Minst en av de röstberättigade ledamöterna i betygsnämnden ska ha sin verksamhet utanför Lunds universitet
- Minst en ersättare ska utses
- Handledare får inte ingå i betygsnämnden
- Jäv får inte föreligga (mellan någon av handledarna/respondent och ledamöter/opponent). Jävsproblematiken behandlas vidare under rubriken *Jävssituationer*.

Även vid bortfall av ledamot och suppleant inträder, ska betygsnämnden uppfylla ovan ställda krav.

Nedanstående punkter ska vara uppfyllda:

- Majoriteten av betygsnämndens ledamöter ska ha docentkompetens eller motsvarande. Detta är för att svenska ledamöter uppfyllt om man är docent/professor.
- Ledamot från ett internationellt lärosäte anses ha docentkompetens om man har meriter som motsvarar docentens, såsom väsentlig akademisk produktion efter doktorsavhandling och viss erfarenhet av doktorandhandledning.

Suppleant bör uppfylla ovanstående krav.

Följande punkter bör vara uppfyllda:

- Ledamöter av båda könen bör delta och
- Minst en ledamot, eller opponenter, bör så långt det är möjligt ha samma kön som respondenten.
- Det bör finnas minst en ledamot från annat nationellt lärosäte samt gärna även internationell representation i betygsnämnden/opponent, då LTH:s forskarutbildning ska vara på hög internationell nivå (LTH:s strategiska plan). För vissa enskilda ämnen är det dock naturligt att rekrytera nationellt.

Dessa villkor förväntas vara uppfyllda för ordinarie ledamöter. Om ersättaren behöver träda in krävs däremot inte att bör-villkoren är uppfyllda.

Om man före en anmälan av disputation inte kan uppfylla någon av punkterna ovan, så ska ansvarig FU-ledare och institutionens FU-studierektor kontaktas för diskussion. Undantaget är punkten om representation av båda könen, då det räcker att motivera i anmälan varför man inte lyckats.

Jävssituationer

Ett absolut krav vid disputationer är att det ej får föreligga jäv mellan handledare/respondent och ledamöter/opponent.

Samma jävsregler gäller för opponent vid licentiatseminarium som vid disputation.

Det kan ofta vara svårt att avgöra var gränsen går för jäv. Här försöker FUN ge vägledning kring detta. Riktlinjerna är inspirerade av Vetenskapsrådets jävsregler samt diskussioner bland LTH:s studierektorer för forskarutbildning (Workshop 2017).

Bestämmelser om jäv finns i Förvaltningslagen (SFS 2017:900), som är en generell lag för alla myndigheter. Där finns olika typer av jäv beskrivna.

Generellt gäller att:

- den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom eller henne, ska självant berätta det.

Det är därför viktigt att i anmälan till disputation ange alla omständigheter som är relevanta även om man själv inte anser att jäv föreligger.

En typ av jäv som ofta dyker upp är delikatessjäv, dvs. huruvida det finns någon särskild omständighet som kan rubba förtroendet till personens opartiskhet i ärendet.

Exempel kan vara:

- nära samarbete i professionell mening.
- uppenbar vänskap eller ovänskap.
- beroendeförhållande av ekonomisk art.
- chefs-/medarbetarförhållande.
- att någon är engagerad i saken på ett sådant sätt att misstanke lätt kan
- uppkomma att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning.

Omständigheter måste oftast bedömas från fall till fall och det är svårt att sätta upp generella regler. För att underlätta ger FUN några exempel på situationer och klassificerar enligt JÄV, RISK FÖR JÄV, EJ JÄV. Om det råder risk för jäv så skall huvudhandledaren ta kontakt med institutionens FU-studierektor och FU-ledaren för diskussion innan anmälan görs (och lämpligen även innan ledamot/opponent tillfrågas). Om en relevant omständighet inte är att betrakta som jäv ska den ändå kommenteras i anmälan. Jävsbegreppet tillämpas lika för huvudhandledare och biträdande handledare.

Beroendeförhållanden

- Föreslagen ledamot/opponent har tidigare varit/är verksam (ex.som postdoc/lärare) vid doktorandens/handledarens institution/avdelning- i nära samarbete med en handledare-, eller vice versa. EJ JÄV om det var långt tillbaka i tiden (>10 år). RISK FÖR JÄV om det var i närtid, JÄV om det är i nutid.
- Föreslagen ledamot/opponent har haft någon av handledarna som sin egen handledare, eller vice versa, (eller handledarna har haft föreslagen ledamot /opponent som handledare) under forskarutbildningen. JÄV oberoende av hur långt tillbaka tiden.
- Handledare har varit ansvarig för att bjuda opponenter/ledamot att hålla föredrag till en större konferens. EJ JÄV.
- Handledare är med i beredningsgrupp/granskare i något forskningsråd där opponent/ledamot kan förmodas lämna in en ansökan, alternativt har redan varit med och tilldelat ett större anslag till opponent/ledamot. RISK FÖR JÄV. (Här måste opponent/ledamot själv deklarerat situationen.)
- Sakkunnigutlåtande i närtid (<3 - 5 år; t.ex rörande docentkompetens eller tjänstetillsättning/befordran) som skrivits av handledare. RISK FÖR JÄV.
- Sakkunnigutlåtande pågående ärende (t.ex rörande docentkompetens eller tjänstetillsättning/befordran) som skrivs av handledare. JÄV.

Vetenskapligt samarbete

- Det har förekommit sampublicering mellan föreslagen ledamot/opponent och handledare som har publicerats under de senaste 5, alt. 10, alt. 20 åren. Om det har förekommit vetenskapligt samarbete som resulterat i sampublicering som har publicerats under de senaste 5 åren betraktas detta som JÄV. För samarbete och sampublicering som har publicerats 5-10 år tillbaka i tiden är det RISK FÖR JÄV och det måste bedömas utifrån omfånget på samarbetet. Samarbete mer än 10 år tillbaka i tiden betraktas i regel som EJ JÄV.
- Det har förekommit sampublicering mellan föreslagen ledamot/opponent och handledare som har publicerats i närtid i form av "position papers" med många medförfattare och där deltagande i större nätverk genererat sampublicering utan direkt samarbete. EJ JÄV.

Beroendeförhållanden av ekonomisk art

- Föreslagen ledamot/opponent och handledare har sökt (senaste 5 åren) och beviljats gemensamma anslag, alternativt planerar att söka gemensamma anslag. Om man tillsammans är en stor del av projektet är det att betrakta som JÄV.
- Att i närtid ha sökt men inte fått beviljat en ansökan är RISK FÖR JÄV.
- Föreslagen ledamot/opponent och handledare deltar i ett gemensamt externfinansierat projekt med ett begränsat antal partners. Att verka i gemensamma projekt är att betrakta som JÄV.
- Föreslagen ledamot/opponent och handledare deltar båda i ett större externfinansierat projekt med ett stort antal partners, exempelvis EU-

nätverksprojekt. Att vara med i ett gemensamt projekt är EJ JÄV om man inte har ett direkt forskningssamarbete och det inte heller finns direkta ekonomiska kopplingar (som att någon är med och styr projektet).

- Föreslagen betygsnämndsledamot/opponent och handledare har tidigare haft ett stort gemensamt anslag. Avslutat projekt under de senaste 5 åren betraktas som JÄV, därefter RISK FÖR JÄV och efter mer än 10 år är det EJ JÄV.
- Föreslagen ledamot/opponent är anställd i ett företag som äger rättigheter till forskningsresultat i avhandlingen eller har finansierat forskningen. Betraktas som JÄV.
- Ledamot/opponent är verksam i ett företag där handledare har en roll som delägare, styrelseledamot, etc. Betraktas som JÄV.